

νέα ἔδαφικη ἐνόπτητη. 'Αλλ' ἀν οἱ Βοιωτοὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐνοποιήσωσι τελείως τὴν χώραν, κατέλυσαν ὅμως ἐξαιτίας τὴν δικέφαλον ἐξουσίαν, τὴν διαιροῦσαν αὐτήν, καὶ ἵδρυσαν περιπτικὸν πολίτευμα, ὅπερ ἀπὸ τῶν Θηβῶν διὰ διαφόρων μεταβολῶν ἐπεξέτεινε τὴν ἴσχυν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς περιχώρου. Ἡ Ἰτωνίας Ἀθηνᾶ ἀπέβη τὸ κέντρον ἑθνικῶν ἐορτῶν, εφεξῆς δὲ ὑψίσταται Βοιωτία καὶ βοιωτικὴ ἱστορία.

Ο τῶν αἰολέων Βοιωτῶν ἀποικισμὸς οὐδαμῶς ἔπαινε τὴν κίνησιν τῶν λαῶν, τὴν ὑπὸ τῆς εἰςβολῆς τῶν Θεσσαλῶν προκληθεῖσαν. Ἡ αὐτὴ σύγκρουσις εἶχεν ἀποσπάσει ἀπὸ τῆς ηρεμίας αὐτῶν ἄλλας φυλάς, ἐνιδρυμένας ἐπὶ τοῦ πολυανθρώπου ἐδάφους τῆς Θεσσαλίας· ἥσαν αὐταὶ φυλαὶ φιλοπόλεμοι, αἵτινες ἐπλανῶντο τῇδε κάκεῖσθε, ὅπως διαφύγωσι τὴν δουλείαν, καὶ αἱ ὁποῖαι, κεχαρακωμέναι ἐν τοῖς ὄφεσι, προεμάχησαν πεισματῶδες τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν, οὕτω δὲ ἡγωνισθησαν οἱ Μάγνυπτες ἐπὶ τοῦ Πηλίου καὶ οἱ Περθραιοί.

'Ἐν ταῖς Θεσσαλικαῖς ταύταις φυλαῖς, ἃς βλέπομεν ἐνιδρυμένας ὅτε μὲν ἐνταῦθα, ὅτε δὲ ἄλλαχοῦ καὶ ὅτε μὲν διατηροῦσας τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ὅτε δὲ ἀποφροφωμένας ἐν τῇ σπουδαιοτέρᾳ συσπειρώσει λαῶν, ἀνευρίσκομεν καὶ τοὺς Δωριεῖς, ἐκλέξαντας πιθανῶς κατοικίαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Φθιώτιδι, εἴτε δὲ ἐπὶ τῶν ἀντερειδιμάτων τοῦ Ὁλύμπου, ἐν τῇ Ἐστιαιωτίδι, καὶ τέλος παρὰ τὴν Πίνδον².

'Ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σταθμῶν τούτων ἥρξατο αὐτοῖς ὁ ιστορικὸς βίος· αὐτόθι ἀφίκετο μέχρις αὐτῶν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν ἢ διὰ θαλάσσης κομισθεῖσα τοῦ πολιτισμοῦ ζύμη, αὐτόθι παρέλαβον καὶ ἐκαθάρισαν τὴν λατρείαν τοῦ Απόλλωνος, αὐτόθι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ πρώτου αὐτῶν βασιλέως Αἰγιμίου ἐθεντο τὰς βάσεις τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ὀργανώσεως. Αὐτόθι τέλος ἐν κοιδίμῳ τινὶ ὥρᾳ ἐπεκαλέσαντο εἰς βούθειαν τὸν Ἡρακλέα καὶ παρεχώρησαν αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ τὸ τρίτον τῆς χώρας αὐτῶν³. Οὕτως οἰκογένεια, ἀνάγουσα τὴν καταγγήν αὐτῆς εἰς τὸν Ἡρακλέα, συνετάχθη ἐν τοῖς τμῆμασι τούτοις τοῖς Δωριεῦσι καὶ παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν.

'Εκτοτε Ἡρακλεῖδαι καὶ Δωριεῖς παρέμειναν ἐξαιτίας ἡνωμένοι, οὐδέποτε ληδμονηθεῖσοις τῆς ἀρχικῆς ἐτερογενείας αὐτῶν. Ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Ὁλύμπου ἀνευρίσκομεν ὥδη παρὰ τοῖς Δωριεῦσι τὴν οἰκείαν αὐτοῖς τριαδικήν διαίρεσιν⁴. διότι ἐπὶ τῆς δυσμικῆς κλιτύνος τοῦ ὅρους, ἐκεῖ, ἐνθα ἡ στενοπορία τῆς Πέτρας ἀνοίγει ὑπεράνω τῶν πηγῶν τοῦ Τιταροποιοῦ τὴν ὁδὸν τῆς Μακεδονίας, ἐκείτο δύμπλεγμα τριῶν πόλεων, Τρίπολίς τις, περιελθοῦσα βραδύτερον τοῖς Περθραιοῖς, ἀλλὰ θεωρουμένην πιθανῶς ὡς ἰδρυμα Δωρικόν. Μία τῶν πόλεων τούτων ἦν τὸ Πύθιον, ἵερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, φρουροῦν τὸ μεθόριον καὶ ταυτοχρόνως ἐπιτελοῦν τὸ καθῆκον προστάτου παρὰ τοῖς κατοίκοις τῆς περιχώρου⁵. Ἡ χώρα αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθής πατρὸς τῆς Δωρικῆς φυλῆς· αὐτόθι ἐμόρφωσε τὰς πολιτικὰς αὐτῆς ἔξεις, ἐφ' ὅδον δὲ παρετάθη ἡ ιστορία αὐτῆς, δόξαν αὐτῆς ἡγετο τὴν πιστήν τηρούσι τῶν θεσμῶν τοῦ Αἰγιμίου.

(Ἀκολουθεῖ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Πασδῶν τῶν ιδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν, δις ἀπανταχοῦ μὲν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης καὶ ἡιδόνιδοι καὶ βιβλιομανεῖς κατηγορισταν, ιδίᾳ δὲ παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς εὐπατρίδαις ἡ πολύπλουτος τῶν χρονιάτων ἀθηναία ἐν μεγάροις συσδωματώδασα ἐπὶ μακρῷ χρόνον τοῖς ιδιοκτήταις μόνοις αὐτῶν προσδιτάς ἐψύχαττε, τὴν ὑψίστην βεβαίως θέδιν κατεῖχεν ἡ ὑπὸ τῶν τριῶν λόρδων Spencer ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἀνθρώπων γενεὰς ἀδιαλείπτως πλουτοζυμένη συλλογή, ήτις ἐσχάτως θὰ διεκορπίζετο, ώς αἱ πλεῖσται τῶν ιδιωτικῶν συλλογῶν ἐπὶ τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας διεσπάροσαν, ἀν μη ἡιδόμουσδε τις κυρία, τὴν μνήμην τοῦ συζύγου τιμῶσα, ἐσπεύδεν ἀντὶ ἀδρᾶς δαπάνης νὰ περισσώσῃ ἐκ βεβαίου ναυαγίου τὴν σωτικήν ταύτην τῶν βιβλίων κιβωτόν. Ἀπὸ πολλοῦ ὥδη χρόνου ἡ βιβλιοθήκη τῶν Spencer ἐθεωρεῖτο πλήρης μὲν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλουσιωτάτη δὲν πρώταις ἐκδόσει τῶν κλασικῶν· παρὰ δὲ τὰς πολλὰς καὶ ἄλλας χρηματικάς χοάς, ἃς οἱ βιβλιομανεῖς οὔτοι τῆς Ἀγγλίας ὄμβτιμοι ἐσπεισαν εἰς τὰς Μούσας, μόνος δὲ κατὰ τὴν τάξιν δεύτερος τῆς γενεᾶς τῶν Spencer, εἰδικοὺς βιβλιογνώστας πέμψας εἰς Ἰταλίαν πρὸς συλλογὴν βιβλίων, ἐδαπάνησε διὰ προσθήκας τινὰς τὸ ποσόν ὑπερδιακοσίων χιλιάδων λιρῶν. Ἄμα γνωστοῦ γενομένου ὅτι δὲ ἐπιζῶν λόρδος ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ κατὰ τημήματα διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ τὴν ἀντὶ τοιούτων θυσιῶν καταρτισθεῖσαν συλλογήν, καὶ κνισμὸς ἥρξατο καταλαμβάνων τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς Ἀγγλίας φιλοβιθίδους· οὐ μόνον δὲ ἴδιωται, ἀλλὰ καὶ δημόσια σωματεῖα, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἔφοροι πολλὰ διενοοῦντο νὰ προσκτήσωνται ἐκ τῆς συλλογῆς κειμηλία. Οὕτως ἔχοντων τῶν πραγμάτων, λόγιοι τινες κληρικοί, ἐκ τῶν προτέρων γινώσκοντες ὅτι ἡ κυρία Rylands φύκοδύμει ἀπό τινος ἐν Μαγνηστρίᾳ κτίριον πρωτογενῶν διὰ δημοσίαν βιβλιοθήκην, ἐπεισαν αὐτὴν ν' ἀγοράσῃ ὀλόκληρον τὴν συλλογήν· αὕτη δὲ διακοσίας καὶ πεντάκοντα χιλιάδας λιρῶν προσθενεγκούσα παρέλαβε τὰ βιβλία, μέγαν ὄντως καὶ βαρύτιμον προσθεῖσα δύκον εἰς τὴν μεγάλην τῶν ἐντύπων συλλογήν, ἥν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπέστησε σκοπῷ.

Οὕτω τῆς βιβλιοθήκης τῶν Spencer εἰς δημοσίαν μετ' οὐ πολὺ περιερχομένης χρῆσιν, πάος τὰς λοιπὰς ιδιωτικὰς βιβλιοθήκας ὑπερακοντίζει ἡ ἐκ σμικρῶν μὲν τὴν ἀρχὴν λαβοῦσα μέχρι δὲ ἀπίστων καταντήσασα τοῦ παλαιοπώλου Quaritch συλλογήν. Πάντες ἐνθυμοῦνται αὐτὸν ἔμμισθον κομιστὴν βιβλίων παρὰ τῷ ἐκδότῃ Bohm· τινὲς μάλιστα τῶν λογίων Ἑλλήνων, πρὸ τριάκοντα μὲν ἐτῶν ἐν Λονδίνῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, νῦν δὲ ἄλλαχοῦ ἐγκατεστημένοι, ἐγνώρισαν τὸν Quaritch ὡς παλαιοπώλην ἐν στενωπῷ τινὶ τοῦ Λονδίνου μόλις ἀποζῶντα ἐκ τῆς μικρᾶς ἐργασίας, ἥν διὰ τῶν ιδίων μέσων ἐαυτῷ παρεσκεύασεν· οὗτοι δὲ διαγνόντες τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ δραστηριότητα, οὐ μόνον ἀπαντα τὰ ἀναγκαιόντα, αὐτοῖς βιβλία παρ' αὐτοῦ ἡγόραζον, ἀλλὰ καὶ χρηματικὰς βοηθείας παρέχονται αὐτῷ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τοῖς σπαραγγάνοις τότε εύρισκομένης ἐργασίας. Οὕτω ἀρξάμενος τοῦ σταδίου αὐτοῦ, τοσαύτην ἐκτήσατο δὲ νεαρός παλαιοπώλης φύμην ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ, ὥστε δι' ἀλμάτων πρὸς τὸν πρόσδοπον χωρῶν, ἀποκατέστη ἀπὸ πολλῶν ὥδη ἐτῶν ἐν μᾶς τῶν κεντρικωτάτων τοῦ Λονδίνου ὥδην ἐνθα νῦν ἰδρυτα τὸ θησαυροφυλάκιον αὐτοῦ, τὸ Museum Quaritchianum, ὡς αὐτὸς ἐπωνόμασε τὴν διὰ τοῦ ιδίου πλούτου καταρτισθεῖσαν δηντως σπανίαν καὶ βαρύτιμον τῶν βιβλίων συλλογήν. Ἐπιλείπει ίμᾶς ὁ χρόνος, οὐδὲ τυγχάνει δυνατὸν ἐν τοῖς δρόοις τῆς μικρᾶς ταύτης πραγματείας νὰ περιγράψωμεν ἐστω καὶ ὑπὸ μικρογραφικῆν ἑπτοψίων τὸ τε ποιὸν καὶ τὸ ποσόν τῶν τιμαλφῶν κειμηλίων τῶν συνιστώντων τὴν πλούσιαν τοῦ παλαιοπώλου τούτου συλλογήν. Μικρόν τι μόνον τιμῆμα τοῦ πολυτόνου αὐτοῦ καταλόγου ἔχοντες ὑπ' ὅψει, πραγματευόμενον περὶ τινῶν προσθηκῶν πρὸς δεκατίας γενομένων ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων πομπῶν καὶ συγγραφέων δειρῆ, παραποροῦμεν διτὶ ἐν Ψαλτήριον τιμῆται λιρῶν στερλίνων πέντε χιλιάδων καὶ διακοσίων πεντάκοντα. Ἐπιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον: Psalmorum Codex, Latine cum Hymnis, Oratione Dominicā, Symbolis et notis musicis, καὶ θεωρεῖται κατὰ τὴν

1) Περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Πλατατῶν ἡδε Θουκυδ., Γ', 61, περὶ Θεσπιῶν δὲ Παυσαν., Θ', κατ', 6, καὶ Διοδ., Δ', 29.

2) «Δωρικὸν γένος πολυπλάνητον κάρτα (Ἡροδ. Α', 56)». Οἱ Δωριεῖς εἰσὶ μετανάσταις αὐτοῖς τοῖς Αἰγιμίοις αὐτόχθονας (Ἡροδ. Ζ', 161). «Ἐπὶ μὲν Δευκαλίωνος βραστιλέος οίκες γῆν τὴν Φθιώτιν, ἐπὶ δὲ Δάρου τοῦ Ἑλλήνος τὴν ὑπὸ Οσσαν τε καὶ τὸν Ὁλυμπὸν χώρην, καλεομένην δὲ Ἰστιαιωτίν· εἰς δὲ τῆς Ἰστιαιωτίδος ὡς ἔχειται τοῦ Καδμείων, οίκες εἰς ἐν Πίνδῳ, Μακεδονὸν καλεόμενον (Ἡροδ. Α', 56)». Πρᾶλη αὐτόθι καὶ Η', 43.

3) «Οἱ Δωριεῖς (τὴν Ἐστιαιωτίν οἰκοῦντες) κατέφυγον ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα καὶ σύμμαχον αὐτῶν ἐκάλεσαν ἐπὶ τρίτῳ μέρει τῆς Δωρικῆς φυλῆς· αὐτόθι ἐμόρφωσε τὰς πολιτικὰς αὐτῆς ἔξεις, ἐφ' ὅδον δὲ παρετάθη ἡ ιστορία αὐτῆς, δόξαν αὐτῆς ἡγετο τὴν πιστήν τηρούσι τῶν θεσμῶν τοῦ Αἰγιμίου.

4) «Δωριεῖς τριχάτες» (Βασκή, Expl. Pind. Olymp., VII, 76).

5) Περὶ τῶν Δωριέων ἐν Περραΐδει, ἡδε Σχολ. Αριστοφ., σ. 562, ξεδ. Dübner, XLII, 53-55. O. Müller, Dorier, 1, 27.

6) Heuzey, Le Mont Olympe, 1860, σ. 58. Gatt. Gelehr. Anzeigen, 1860, σ. 1382. Bursian, Geogr. Griech., I, 51.

τάξιν δεύτερον ἐκ τῶν φερόντων χρονολογίαν ἐντύπων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τοῦ Φαληρίου τούτου ἔκδοσις προηνέζθη εἰς ἥμεραν τὸ 1457· ἐκ τῶν ἐπτὰ δ' αὐτῆς σωζομένων ἀντίτυπων τὰ πλεῖστά εἰσιν ἀτελῆ, ἀλλὰ καὶ οὕτω ἄπαντα εὑρονται ἐν δημοσίαις βιβλιοθήκαις, πλὴν ἑνὸς καὶ μόνου κοδμοῦντος τὴν συλλογὴν τῶν Spencer, περὶ οὓς ἀνωτέρῳ διελάθομεν. Μετετυπώθη δὲ τὸ 1459, εἰς ταύτην δὲ τὴν δευτέραν ἔκδοσιν ἀνήκει τὸ τοῦ Quaritch ἀντίτυπον. Ἐκ τῶν δέκα μόνων γνωστῶν ἀντίτυπων τῆς δευτέρας ταύτης ἔκδοσεως τοία μὲν ἔξηφανίσθησαν, ἐπτὰ δὲ ἢ ὅκτὼ μόνον ἀντίτυπα σώζονται, καὶ ταῦτα ἐν δημοσίαις βιβλιοθήκαις, πλὴν δύο ἀντίτυπων, ὃν τὸ μὲν ἀπαντᾶ αὐθίς ἐν τῇ τῶν Spencer συλλογῇ, τὸ δὲ παρὰ τῷ Quaritch. Τούτου ἔνεκα τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀντίτυπον, κατὰ τὴν πρὸ δέκα ἐτῶν γενομένην δημοπρασίαν, ἔθεωρεῖτο ὡς τὸ μόνον διπερ ἔμελλε ποτε νὰ ἐκτεθῇ πρὸς πώλησιν. Τοσοῦτος δ' ἐγένετο ὁ συναγωνισμὸς τῶν ὑπερθεματιστῶν, ὃστε ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου ἀνήρθη εἰς ὑψός ἀπίστευτον καὶ ἀγνωστὸν ἐν τοῖς βιβλιογραφικοῖς χρονικοῖς. Μυθόδος δοντως ἡ τιμὴ, ἣν ὁ Quaritch ἐπλήρωσε πρὸς κτῆσιν τοῦ κειμένου· ἀν δ' ἀναλογισθῇ τις ὅτι ὁ κάτοχος πρὸ δεκαετίας καταβαλὼν τὸ τίμημα ὑφίσταται κατ' ἓτος ζημίαν λιρῶν διακοδίων πεντίκουτα ἐκ χρηματικῶν τόκων, εἰς ὅκτακισθιλίας λίρας δέον γὰρ ὑπόλογος ἐπειδὴ τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου.

Δευτέρα κατὰ τὴν σπάνιν ἔνεκα τοῦ μείζονος ἀριθμοῦ τῶν σωζομένων ἀντίτυπων, ἀλλ' οὐχ ἥπτον βαρύτιμος πρόκειται ἡ Μαζαρινὴ λεγομένη βιβλίος, ἣν ὁ εὐδαιμών παλαιοπώλης οὐδὲ καν τιμολογεῖ ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ ἀρκεῖται δ' ἀπλῶς ἀναφέρων ὅτι ἔτερον αὐτῆς ἀντίτυπον ἐν προτέρῳ πλειστηριασμῷ ἀπίνεγκε τὸ ποδὸν δύο χιλιάδων καὶ ἔξακοδίων ἐννενήκοντα λιρῶν. στερείγνων, ἐπεκλήθη δὲ ἡ βιβλίος αὐτὴ Μαζαρινὴ, ἀφ' οὓς ἐποκῆς ὁ Debure ἀνεκάλυψεν ἐν τῇς ἔκδοσεως ταύτης ἀντίτυπον ἐν τῇ δύμωνύμῳ τῶν Παρισίων βιβλιοθήκη. Ἡ πρώτη αὐτὴ τῆς βιβλίου ἔκδοσις, ὑπ' αὐτῶν τῶν ἔφενετεων τῆς τυπογραφίας ἐν Μαγεντίᾳ περὶ τὰ 1450–55 ἐκτυπωθεῖσα, τοσαύτην τεκμηριοῦ τὴν τελειότητα, εἰς ἣν ὡς δι' ἑνὸς ἀλματος ἡ τοῦ Γουτεμβέργου τέχνη ἀπὸ τῶν σπαργάνων αὐτῆς ἀφίκετο, ὃστε θαύμαστὸν τυγχάνει πῶς αὐτὸς ὁ ἔφενετεως ἱδυνήθη νὰ παραγάγῃ ἐντυπον, οὐδὲ κατὰ πάντα τελειότης ὑπερακοντίζει καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἐπὶ τῶν ήμερῶν ήμῶν τῆς τυπογραφικῆς τέχνης ἀριστουργήματα.

Παραλείποντες τὰς πολλὰς τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ ἀλλων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐκδόσεις, τὰς ἀπὸ ἀκατὸν μέχρι πεντακοδίων τιμολογουμένας λιρῶν, καὶ ἀκροθιγῶς μόνον τοῦ τρίματος τῶν κλασικῶν ἀπτόμενοι, παραποροῦμεν ἔκδοσιν τοῦ Ὀμηροῦ, ἐν δυσὶ τόποις ὑπὸ τοῦ Ἀλδου ἐν Βενετίᾳ τὸ 1504 τυπωθεῖσαν, ἔξακοδίων καὶ πεντίκοντα τιμομένην λιρῶν ἔτερον τῆς αὐτῆς ἔκδοσεως ἀντίτυπον εὑρονται ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Spencer. ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ τεσσάρων ἀντίτυπων, τῶν ὑπὸ τοῦ Renouard μηνυμονευομένων, οὐδὲν δύναται νὰ συγκριθῇ κατὰ τὸ ἔξωτερικὸν πρὸς τὸ ἀντίτυπον ὅπερ ὁ Quaritch ἐκτήδατο. Ἰστέον ὅτι αὐτὴ οὐ τυγχάνει ἡ πρώτη τοῦ Ὀμηροῦ ἔκδοσις, ἀλλ' ἡ πρώτη ὑπὸ τοῦ Ἀλδου φιλετεχνηθεῖσα. Τούτο δὲ λέγομεν, διότι παρὸ τῷ αὐτῷ εὑρονται ἡ κριτικὴ ἐπιστασία Δημητρίου τοῦ Χαλκοκονδύλου ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ 1488 ἐκτυπωθεῖσα πρώτη τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἔκδοσις ἐκατὸν μόνον τιμωμένη λιρῶν. Ἀδυνάτου ἀποβατινούσις ἐν γε τῷ παρόντι τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἐν τῷ παλαιοπωλείῳ τούτῳ εὑρισκομένων Ὀμηρικῶν ἐκδόσεων, δύο μόνον ἀντίτυπα μεταφράσεων τῆς Ἰλιάδος ἀναφέρομεν, ὃν τὸ μὲν ἐν Ενετίᾳ τὸ 1526 τυπωθὲν φέρει τίτλον τὸν ἔξης: 'Ω μηρον (;) Ἰλιάς, μεταβληθεὶσα πάλαι εἰς κοινὴν γλῶσσαν παρὰ Νικολάου τοῦ Λουκάνου. 'Ἐχει δὲ τὸ βιβλίον σχῆμα μηκροῦ 4ου καὶ κοδμεῖται ὑπὸ πολλῶν ξυλογραφημάτων, καθό δὲ ὑπὸ τοῦ διασήμου βιβλιοδέτου Derome δεδεμένον τιμᾶται λιρῶν ἔξηκοντα. Τὸ δ' ἔτερον, οὐδὲν ἀλλ' ἡ μετατύπωσις τοῦ αὐτοῦ βιβλίου τυγχάνον, φέρει τίτλον τὸν ἔξης, ὃν ἀπαραλλάκτως μεταφράσουμεν πάσας τὰς ἀνορθογραφίας τηροῦντες. 'Ο μηρον (;) Ἰλιάς μετατύπωσις (;) παλαιεῖς (;) κοινὴν ἐτυπωθεῖσαν (;) καὶ τοῦτο ἐν μηκρῷ 4ῳ μετὰ πολλῶν ξυλογραφημάτων ἐν Ενετίᾳ τὸ 1640 τυπωθὲν, μόνον δὲ δέκα λιρῶν τιμῶμενον. Παρὰ τῷ Quaritch εὑρονται καὶ ἡ πρώτη τῶν καθ' Ἡρῷ καὶ Λέανδρον τοῦ Μουσαίου ἔκδοσις, ἥπτις ἔστι καὶ τὸ πρότον ἐν Ενετίᾳ τὸ 1494 ὑπὸ τοῦ Ἀλδου τυπωθὲν βιβλίον· καθό δὲ τὸ

σπανιότατον τῶν ἐν τῇ τυπογραφίᾳ αὐτοῦ τυπωθέντων, τιμᾶται τριάκοντα καὶ ἔξι λιρῶν πλεῖστα δὲ ἄλλα ἀπαντῶσι παρ' αὐτῷ δυσεργετα καὶ διὰ τὴν σπάνιν αὐτῶν περιζήπητα καὶ βαρύτιμα ἐντυπα.

Οὐδένα λόγον ποιούμενοι περὶ τῶν ἔκδόσεων τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῶν ἀπὸ πέντε μέχρις ἑκατὸν καὶ διακοδίων λιρῶν κατ' ἀντίτυπον τιμολογουμένων, καὶ εἰς τὸ τῶν Λατινικῶν κειμένων τημῆμα μεταβαίνοντες, παραποροῦμεν τὴν πρώτην ἔκδοσιν τοῦ Βιργίλιου ἐν Ἐρετίᾳ τὸ 1470 ἐν σχήματι φύλλου τυπωθεῖσαν, χιλιών τιμωμένην λιρῶν στερείγνων, ἐτέραν δὲ καίπερ ἐλλιπῆ ἀντὶ ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν. Καὶ ἡ ἐν Μαγεντίᾳ τὸ 1465 γενομένη πρώτη τοῦ Κικέρωνος ἔκδοσις αὐτῆς αὐτῆς τριακοδίων τιμωμένην λιρῶν, καὶ δύο τοῦ Ὁρατίου ἀντίτυπα, ὃν τὸ μὲν χειρόγραφον τιμᾶται λιρῶν διακοδίων καὶ ὄγδοοικοντα, τὸ δὲ ἐντυπον, καθό ἀνηκον εἰς τὸν πρώτην τοῦ κειμένου ἔκδοσιν, τριακοδίων καὶ πεντήκοντα λιρῶν, καὶ τοῦ Διονίου ἔκδοσις ὅκτακοδίων τιμωμένην λιρῶν, καὶ τοῦ Μακροδίου καὶ τοῦ Κοιντιλιανοῦ ἀντίτυπα τριακοδίων καὶ πεντήκοντα λιρῶν ἔκαστον τιμωμένην, καὶ ἵνα μὴ μακρογορδῶμεν περὶ τὸν λοιπὸν τὸν λόγον ποιούμενοι, ἐν διηκροῖς τὰ μεγάλα συνοψίζοντες, ἐπιλέγομεν ὅτι εἰς πολλὰς χιλιάδας λιρῶν ἀνέρχεται ἡ ἀξία εὐαριθμῶν τινῶν ἀντίτυπων ἐκ τοῦ ὅγκου τῶν παρὰ τῷ Quaritch ἀπαντωθῶν ἔκδόσεων τῶν κλασικῶν κειμένων. 'Αν δὲ θελησθεῖμεν νὰ ἐπισκοπήσωμεν καὶ τὰ ἐν ἀλλαις γλωσσαῖς χειρόγραφά τε καὶ ἐντυπα, ἀπερὸ βιβλιομανῆς ούτος ἐν τῇ μέθῃ τοῦ πλούτου ἐκτίσατο, ὡς μανικὸς ἐν τοῖς τῶν βιβλίων πλειστηριασμοῖς τοὺς ἀντιτάλους ὑπερθεματίζων, καὶ ἀν μηκρὸν μόνον λόγον ποιεῖσθαι, εἰς πολλὰς στήλας θὰ ἐπεκτείνωμεν τὸν παρούσαν πραγματείαν, πην μᾶλλον εἰς ἐνδειξιν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ κρατούσης βιβλιομανίας τοῖς περὶ τὰ βιβλία καταγινομένοις παρέχομεν.

'Ἐν Λονδίνῳ, Σεπτεμβρίου ἀρχησένος.

A. S. K.

Η ΒΕΡΟΙΑ.

Ἡ Βέροια εἶναι ἀρχαία πόλις τῆς Μακεδονίας, ἐν Ἡμαθίᾳ κειμένην, ηδὲ διπλῆ ὑπάρχει γραφή, Βέροια παρὰ Θουκυδίδη¹, Στράβων² καὶ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ³ καὶ Βέρροια παρὰ Αἰλιανῷ⁴, Πτολεμαίῳ⁵ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννητῷ⁶. Τὸ δ' ἔθνος κατὰ Στέφανον τὸν Βυζαντίον⁷ Βέροιαῖος, ἀλλὰ καὶ Βέροιεὺς κατὰ Πολύδιον⁸.

Ἡ πόλις αὐτὴ ἐκ παλαιοτάτων χρόνων διεθύλαξε τὸ ἑαυτῆς ὄνομα⁹ καὶ νῦν ἔτι καλουμένη Βέροια μὲν ἐλληνιστί, Καραβέροια δὲ τουρκιστί¹⁰. 'Εστι δὲ δευτερεύουσα μετὰ τὴν Ἐδεσσαν πόλις τῆς Ἡμαθίᾳς κειμένη ἐν ταῖς ὑπορείαις τοῦ Βερμίου ὅρους, κατὰ τὸν ἐπιτομέα τοῦ Στράβωνος¹¹, οὐ μακρὰν τοῦ ποταμοῦ Ἀλιάκμονος¹².

'Ἡν δὲ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἡδὲν χρόνων καὶ νῦν ἔτι ἐστὶ πόλις ὄχυρά, ἔνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς¹³. 'Ως δὲ ἡ πόλις Ἐδεσσα (ἴδε οἰκεῖον ἄρθρον) ὑπὸ τοῦ Βόδα, οὔτω καὶ αὐτὴ διαφεύγειται ὑπὸ ποταμίσκου τινός¹⁴, ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Ἀλιάκμονα, παραρρέοντα ἐν περίπου μίλιον μακρῶν αὐτῆς, κατ' ἐκεῖνο ιδιᾳ τὸ μέρος, ἔνθα ὁ ποταμὸς ούτος ἔνεκα τῶν ἐπιπροσθόντων Πιερίκῶν δρέων μεταβάλλει τὸν ἑαυτοῦ ροῦν¹⁵. Τὸν ποταμίσκον τοῦτον ἀποδέχεται ὁ Forbiger¹⁶ ὡς τὸν τοῦ Αἰλιανοῦ Ἀστραῖον¹⁷, ρέοντα, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, ἐν μέσῳ Βέροιας καὶ Θεσσαλονίκης. Κατὰ τῆς δοξασίας ταύτης τοῦ Forbiger ὡς καὶ κατὰ τῆς γνώμης τοῦ Leake¹⁸, ταυτίζοντος τὸν Αστραῖον τοῦτον τῷ ποταμῷ Ἀλιάκμονι, δικαίως ἀντεπεξέρχεται ὁ Tafel, ἀποδεχόμενος ὡς τὸν τοῦ Αἰλιανοῦ Αστραῖον τὸν ποταμὸν Ἀξιόν.

Στέφανος ὁ Βυζαντίος¹⁹ ἀναφέρει τὸν πόλιν Βέροιαν κτισθεῖσαν ὑπὸ Ηρωδίου τίνος Φέρωνος, ἐξ οὐδειάς τοῦ τοποῦ τοῦ γράμματος φειδεῖται. 'Ο αὐτός αὐτῷ διασώζει ημῖν καὶ ἐτέραν παραδόσιν, καθ' οὐδὲν η πόλις αὐτὴ ἐκλήθη Βέροια ἀπὸ Βέροιας θυγατρὸς Βέροπτος τοῦ Μακεδόνος. Εὐλόγως δὲ φαίνεται